

KEO-60 Jussila Riina(UM)

21.02.2012

Viite

Asia

Kestävän kehityksen konferenssista Rio de Janeirossa 20-22.6.2012

Eduskunnan kansainvälisen foorumin päätöksen mukaisesti eduskunnan täysistunto käsittelee 11.4. luonnonvarojen kestävää ja tehokasta käyttöä osana valmistautumista YK:n kestävä kehityksen konferenssiin (Rio+20) Rio de Janeirossa 20.-22.2012. Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys valiokuntien käsittelyä varten.

Kestävän kehityksen suurlähettiläs

Tarja Reponen

LIITTEET

Asiasanat kestävä kehitys, ympäristö, EU2020-strategia

Hoitaa TEM, UM, VNEUS, YM

Tiedoksi ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, SM, STM, TPK, VM, VNK

21.2.2012

Kestävän kehityksen konferenssista Rio de Janeirossa 20-22.6.2012

YK:n kestävän kehityksen konferenssi järjestetään Rio de Janeirossa 20.–22.6.2012. Konferenssi on jatkoa aiemmin järjestetyille kestävän kehityksen sekä kehitys- ja ympäristökonferensseille. Suomen kansallisia valmisteluja varten asetettiin huhtikuussa 2010 ulkoasiainministeriön johtama poikkihallinnollinen Rio-valmistelukomitea koordinoimaan kansallista valmistelua. Elinkeinoelämä ja kansalaisjärjestöt osallistuvat myös Suomen kantojen valmisteluun.

Konferenssivalmisteluja johtaa YK-sihteeristön kestävän kehityksen pääosasto UNDESA ja alipääsihteeri Sha Zukang. UNDESAn työstämä ensimmäinen loppuasiakirjaluonnos *The Future We Want* (kts. www.uncsd2012.org) julkaistiin 10.1. Sihteeristön laatiman luonnoksen pohjana ovat jäsenmaiden, YK-organisaatioiden ja relevanttien sidosryhmien jättämät kontribuutiot niistä aiheista, joita ne haluavat käsiteltävän neuvotteluissa. Jäsenmaiden kommentteja luonnokseen ryhdyttiin käsittelemään tammikuussa ja käsittely jatkuu maaliskuun, mahdollisesti edelleen myös huhtitoukokuussa.

Otsikolla *The Future We Want -kulkeva luonnos loppuasiakirjaksi* koostuu viidestä osasta: lyhyt visio, poliittisen sitoumuksen uudistaminen, vihreä talous köyhyyden poistamisen kontekstissa, kestävän kehityksen institutionaalinen rakenne, toimintasuunnitelma ja seuranta.

Operationaalisella tasolla luonnoksessa esitetään muun muassa vihreän talouden tiekartan luomista vuoteen 2030 saakka sekä parhaita käytäntöjä, indikaattoreita sekä teknologia- ja rahoitusneuvoja sisältävän tietopalustan (knowledge-sharing platform) perustamista. Lisäksi luonnoksessa esitetään tarve säännöllisen planeetan tilaa koskevan katsauksen laatimiseen, ympäristölle haitallisten tukien asteittaiseen poistamiseen sekä rohkaistaan valtioita kansallisten vihreän talouden strategioiden kehittämiseen. Asiakirjassa ehdotetaan myös konsultaatioiden aloittamista BKT:ta täydentävistä indikaattoreista. Lisäksi Riiossa olisi tarkoitus päättää kestävän kulutuksen ja tuotannon kymmenvuotisesta puiteohjelmasta.

Instituutioiden osalta vaihtoehtoina on YK:n taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen neuvoston ECOSOCin ja sen alaisen kestävän kehityksen toimikunnan (CSD) vahvistaminen tai uuden suoraan YK:n yleiskokouksen alaisen kestävän kehityksen neuvoston (SDC) perustaminen. UNEPin kohdalla vaihtoehtoina ovat hallintoneuvoston jäsenyyden muuttaminen universaaliksi tai erityisjärjestön perustaminen. Kestävän kehityksen korkean tason edustajan tai valtuutetun (ns. Ombudsman) tehtävän perustaminen on myös ollut esillä.

Lisäksi luonnoksessa esitetään, että pääsihteerin tulisi valmistella ehdotuksia vuoden 2015 jälkeen käyttöön otettavista kestävän kehityksen tavoitteista (SDG), niiden säännöllisistä tarkastelumekanismeista sekä niiden mittaamiseen sopivista indikaattoreista. Mahdollisina aihepiireinä mainitaan meret, ruokaturva ja kestävä maatalous, kestävän energian saanti, makean veden saanti ja käytön tehokkuus, kestävä kaupungistuminen, vihreät, säälliset työpaikat ja sosiaalinen mukaan ottaminen sekä luonnonkatastrofit.

Euroopan unionilla on ollut kokouksen valmisteluissa korkea profiili alusta asti. Unionin tavoitteena on kestävän globalisaationhallinnan edistäminen perustuen osaltaan unionin omaan toimintaan taloudessa ja kestävässä kehityksessä sekä unionin ulkosuhteissa ml. EU:n kehityspolitiikka. YK:n jäsenmaat toimittivat kirjalliset kommenttinsa ja ehdotuksensa luonnoksen kahteen ensimmäiseen johdanto-osioon tammikuussa. EU painotti kommentteissaan sitä, ettei luonnos anna riittävästi

painoarvoa ihmisoikeuksille, demokratialle, hyvälle hallinnolle, sukupuolten tasa-arvolle ja naisten voimaannuttamiselle sekä väestökysymyksille.

Tammikuussa New Yorkissa käydyissä keskusteluissa monissa puheenvuoroissa tuotiin esiin, ettei loppuasiakirjaluonnos ole riittävän kunnianhimoinen ja toimintaorientoitunut. Kehitysmaiden ryhmä G77 toisti tuttuja kantojaan lisärahoituksesta, teknologian siirrosta ja kapasiteetin kehittämisestä sekä aiempien sitoumusten toteuttamattomuudesta. SDG:ihin suhtauduttiin myönteisesti, joskin Afrikan ryhmä korosti sitä, ettei niiden seurauksena saa sivuuttaa MDG:itä. Useat eri ryhmittymät pitivät esillä valtamerikysymyksiä, samoin ilmastonmuutosta.

YK:n pääsihteeri on omassa viisivuotisohjelmassaan nostanut kestäväen kehityksen etualalle järjestön toiminnassa. Hänen lähtökohtanaan ovat muutokset jotka ovat muovanneet sekä inhimillistä että fyysistä maantiedettä. Väestörakenteen muutokset, uuden taloudellisen dynamiikan eriarvoisuutta lisäävä kehitys kansakuntien sisällä ja kesken, sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen kohdistuvat haasteet samalla kun teknologinen muutos on lisännyt turhautumista, asettavat ihmisiä uusiin tilanteisiin.

Kestäväen kehityksen saavuttamiseksi vuosituhattavoitteiden toteuttamisessa on saavutettava edistystä erityisesti köyhyyden poistamisessa ja eriarvoisuuden vähentämisessä. Erityisesti jäljessä ollaan malarian, polion ja lapsien kohdalla lisääntyneiden HIV-tartuntojen torjunnassa, äitien ja lasten terveyteen kohdistuvien tavoitteiden toteutumisessa sekä laadukkaan ja relevantin koulutuksen tarjoamisessa. Toinen tärkeä elementti pääsihteerin ohjelmassa on ilmaston muutoksen torjunta ja sitä koskevien rahoituspäätösten selkeyttäminen. Lisäksi hän mainitsee metsäkatoa koskevan ohjelman (REDD+), jotta metsien käytöstä riippuvaisen väestön elinolosuhteet voitaisiin turvata.

Viisivuotisohjelmassa pääsihteeri katsoo myös, että energian osalta tulisi mobilisoida eri tahot kaksinkertaistamaan energiatehokkuus ja nostamaan uudistuvan energian osuutta vuoteen 2030 mennessä. Kestäväen kehityksen tavoitteet tulisi muotoilla myös ruokaturvan ja ravinnon osalta, tavoitteena vähentää pienviljelijöiden ja ravinnon tuottajien satunnaista riippuvuutta ruokakriiseistä. Muina kestäväen kehityksen tavoitealueina pääsihteeri mainitsee lisäksi makean veden käytön, valtamerien suojelua sekä liikenteen kestävyyttä koskevat tavoitteet.

Suomi on Rio+20-prosessissa pitänyt valmistelujen alkuvaiheesta lähtien esillä Rion ns. kolmen ulottuvuuden integrointia. Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii aktiivisesti sen puolesta, että Rio+20 -konferenssi onnistuu poliittisesti pääsemällä sopuun kestäväen kehitystä kokonaisvaltaisesta toimeenpanosta yhdistäen taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristön kehityksen vaatimukset. Myös kehityksen kannalta johdonmukaisen politiikan merkitystä tulee alleviivata. Kestävässä talouspolitiikassa tulisi huomioida myös sosiaaliset ja ympäristöä koskevat näkökohdat. Lopputuloksena Riosta tulisi olla eri osapuolten mahdollisimman tiivis, konkreettinen ja ratkaisuihin pyrkivä poliittinen julistus kestäväen kehityksen toimeenpanon kehittämisestä.

Taloudellisen kestäväen kehityksen edistämässä on kyse sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen suosimisesta talouspolitiikassa sekä toisaalta yritystoiminnan kannustimien lisäämisestä ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävään tuotantoon. Sosiaalisessa kehityksessä tärkeitä kysymyksiä ovat perusturvan rakenteet, sukupuolten välinen tasa-arvo, yhtäläiset koulutusmahdollisuudet sekä oikeus perusterveydenhuoltoon. Erityisesti kehitysmaissa olisi kehitettävä äitiyshuoltoa ja lisääntymisterveyttä sekä panostettava vesi- ja sanitaatiokysymyksiin. Läpileikkaavina teemoina naisten tasa-arvoon liittyvät kysymykset, yhteistyö yksityissektorin kanssa sekä vähiten kehittyneiden maiden (LDC) ja pienten kehittyvien saarivaltioiden (SIDS) tukeminen neuvottelujen aikana ovat tärkeitä.

Suomen kansallisiksi kärkihankkeiksi konferenssivalmisteluissa ovat eri hallinnonalojen yhteistyössä ja kolmen ministerin (UMI-YMI-KEMI) kesken valikoituneet vesikumppanuudet sekä uudet indikaattorit kestäväälle kehitykselle (beyond GDP -ajattelu). Veden osalta Suomi on jo ryhtynyt New

Yorkissa perustetun Rio+20:n vesikys ymyksiä käsittelevän ystäväryhmän yhdeksi puheenjohtajaksi, jossa toimivat myös Unkari sekä Thaimaa ja Tadžhikistan.

9.3. kokoontuvassa EU:n ympäristöneuvostossa päivitetään Rio+20-päätelmät. Päätelmät eivät kuitenkaan muodosta EU:n yksityiskohtaisia neuvottelukantoja, vaan niitä hiotaan neuvottelujen edetessä.

Suomi tukee Euroopan unionin pyrkimyksiä konkretisoida kestävä kehitys kokouksen kahdessa pääteemassa: vihreässä taloudessa sekä kestävä kehityksen hallinnossa. Vihreää taloutta ja kasvua Suomi pyrkii edistämään välineenä globaaliin kestäväan kehitykseen sekä globaalin köyhyyden poistamiseen. Suomi pitää tärkeänä, että vihreä talous ymmärretään Rio+20:ssa sekä investointina uusiutuviin luonnonvaroihin ja niiden kestäväan käyttöön, resurssitehokkuuteen, ekosysteemipalveluihin, puhtaaseen teknologiaan ja innovaatioihin että kulutus- ja tuotantotapojen muutoksina toimivien markkinoiden kautta. Vihreän talouden tulee olla osallistavaa ja työllistävää. Kestävä kehityksen hallinnon kehittämistä Suomi tukee osana YK-järjestelmän uudistamista, sen ympäristöulottuvuutta vahvistamalla että laajemmin kansainvälistä globalisaationhallintaa kehittämällä.

Rio+20 kokous on merkittävä mahdollisuus erityisesti kestävä kehityksen toimeenpanon välineiden ja toimintatapojen nostamiseksi uudelle tasolle kansainvälisesti, alueellisesti, kansallisesti ja paikallisesti.

Suomi on alusta asti suhtautunut positiivisesti ajatukseen kestävä kehityksen tavoitteiden (SDGt) luomisesta. Mahdollisten SDG-tavoitteiden tulisi koskea sekä teollisuus- että kehitysmaita, niiden tulisi ottaa huomioon kestävä kehityksen kaikki kolme ulottuvuutta ja olla selkeästi mitattavissa ja arvioitavissa. Suomi tukee myös YK:n pääsihteerin näkemystä siitä, että SDG-tavoitteiden tulisi tukeutua vuosituhattavoitteiden (MDG) toteutumisen arvioinneissa saadun tiedon hyödyntämiseen. SDG-tavoitteiden ei kuitenkaan tule korvata vuosituhattavoitteita, vaan täydentää niitä.

Vihreän talouden edistäminen

Suomen mukaan talouskehityksen tulisi taata hyvinvointipalvelut luonnon kantokyvyn puitteissa. Vihreän talouden kautta ja osana kestävä kehitystä sekä köyhyyden poistamista tulee vahvistaa sosiaalisesti kestäviä rakenteita, hyvinvointia ja elämänlaatua. Suomi näkee, että vihreä talous on kehitysmaiden kannalta uskottava vain, mikäli pystytään osoittamaan, että sen avulla kyetään sekä vähentämään kehitysmaiden köyhyyttä ja eriarvoisuutta että luomaan uusia ihmisarvoisia työpaikkoja luonnon kantokyvyn puitteissa.

Vihreässä taloudessa ei useista yrityksistä huolimatta ole globaalilla tasolla onnistuttu luomaan yhteistä visiota luonnonvarojen kestävälle käytölle tai resurssitehokkuudelle. Rio+20 tarjoaakin Suomen mielestä mahdollisuuden etsiä yhteistä näkemystä tässä asiassa. Vihreässä taloudessa kaikkien maiden tulisi huolehtia siitä, että taloudellinen kasvu ei aiheuta lisää ympäristöongelmia. Toimivia markkinoita tulee käyttää tehokkaasti hyväksi tuotannon- ja kulutuksen ohjaamiseksi luonnontaloudellisesti kestävämmiksi. Vision ja tavoitteiden lisäksi tarvitaan tiekartta tai etenemissuunnitelma, jonka avulla eri kehitysvaiheessa olevat maat voivat edetä kohti vihreää taloutta. Lisäksi tarvitaan "työkalupakki" välineitä muutoksen aikaansaamiseksi sekä seurantaa varten.

Köyhyyden vähentäminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö ovat toisiaan tukevia tavoitteita. Esimerkiksi UNEP on arvioinut että ns. "köyhien BKT:sta" yli puolet koostuu ekosysteemipalveluiden, kuten kalakantojen, metsien tai maaperän tuottoisuuden, tarjoamista hyödyistä. Mitä enemmän maalla on luonnonvaroja, sen tärkeämmäksi siirtyminen vihreään, osallistavaan talouteen muodostuu. Investoiminen luontopääomaan on siten kannattavaa nimenomaan köyhyyden poistamiseksi, hyvinvoinnin lisäämiseksi ja kestävä kasvun turvaamiseksi.

Kokouksen tulee osaltaan vahvistaa eri osapuolten tietämystä ja näkemystä siitä, että luonnonvarat tulee nähdä keskeisenä osana taloudellista järjestelmää eli talouden luonnonvaraperustana, joka tuottaa hyvinvointia. Talous perustuu ekosysteemipalveluihin ja hyödyntää niitä. Se ottaa luonnosta raaka-aineita ja energiaa ja palauttaa ne takaisin ekosysteemipalvelujen hoidettavaksi kulutuksen jälkeen. Ekosysteemipalvelut on siten otettava huomioon myös taloudellisessa päätöksenteossa. Talous on vihreä, jos se toimii luonnon kantokyvyn rajoissa ja turvaa ekosysteemipalvelujen toiminnan. Keskeistä on kaikkien Rio+20 konferenssiin osallistuvien maiden sitoutuminen tähän tavoitteeseen.

Suomi haluaa vaikuttaa siihen, että haasteet voidaan kääntää taloudellisiksi mahdollisuuksiksi ja ratkaisuiksi, jotka edistävät toimivaa taloutta, synnyttävät uusia työpaikkoja, lisäävät ihmisten hyvinvointia ja vähentävät ympäristöhaittoja. Suomi korostaa sekä yksityisten yritysten että kansalaisyhteiskunnan aktiivista roolia ja kumppanuuksia sekä yritysvaluutta merkitystä.

Kestävän kehityksen hallinnon kehittäminen

Kestävän kehityksen hallintorakenteiden kehittämisessä Suomi pitää tärkeänä löytää konferenssissa yhteisymmärrys sellaisista globaaleista hallintorakenteista, jotka lisäävät YK-järjestelmän koherenssia kaikkien kolmen pilarin osalta sekä osaltaan johtavat YK:n uudistumiseen.

Konferenssin loppuasiakirjaluonnokseen nostettu ehdotus kestävän kehityksen neuvoston perustamisesta on herättänyt laajaa kiinnostusta. Luonnoksessa ehdotetaan, että yleiskokouksen puheenjohtaja aloittaisi neuvottelut neuvoston mandaatista, modalitaateista, koosta ja muista käytännön kysymyksistä ja raportoi yleiskokouksen 67. istunnolle. Ajatuksena on ollut myös, että kestävän kehityksen neuvoston toimintoihin voitaisiin lisätä kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista koskeva vertaisarviointi ja vihreää taloutta koskeva neuvontatyö. Mallia on haettu ihmisoikeusneuvoston perustamisesta vuoden 2005 pidetyn MDG+5 arviointikokouksen yhteydessä. Avoinna on kuitenkin, mikä olisi uudistuksen suhde ECOSOCiin ja muihin sen alaisiin funktionaalisiin toimikuntiin ja miten uudistus toteutettaisiin YK:n kustannuksia lisäämättä. Suomi on suhtautunut alustavan positiivisesti ehdotukseen. EU:n sisällä kannanmuodostus on vielä kesken.

Suomen ja EU:n näkemyksen mukaan kansainvälisen ympäristöhallinnon tehostaminen ja YK:n ympäristöohjelman UNEP:n vahvistaminen ja sen muuttaminen YK:n erityisjärjestöksi (UNEO/WEO) on tärkeä ja keskeinen osa kestävän kehityksen institutionaalisen rakenteen vahvistamista. EU työskentelee aktiivisesti kansainvälisessä valmisteluprosessissa tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Korkean tason kestävän kehityksen paneeli

Rio+20 -konferenssin muodollisen valmistelun rinnalla toimi YK:n pääsihteeri Ban Ki Moon:in asettaman, muodollisista Rio-valmisteluista riippumattoman Korkean tason kestävän kehityksen paneelin (GSP) työ. Paneelin rinnakkaispuheenjohtajana toimi tasavallan presidentti Tarja Halonen. Paneelin tavoitteena oli luoda uusi näkemys kestävästä kasvusta sekä mekanismeista, jotka tarvitaan sen saavuttamiseen. Paneeli luovutti loppuraporttinsa 30.1.2012 YK:n pääsihteerille, joka on kiittänyt sen työtä ja sisällyttänyt kestävän kehityksen omaan viisivuotishjelmaansa.

Ihmisten valintoja koskevassa osassa paneeli tekee suosituksia mm. ihmisten perustarpeiden tyydyttämisen ja tasa-arvon edistämiseksi, koulutuksen vahvistamiseksi ei vain perus- vaan erityisesti jatko- ja ammatillisen koulutuksen lohkoilla, työpaikkojen luomiseksi, kuluttajien valintojen muuttamisesta kestävämmiksi ja sosiaaliturvan parantamiseksi.

Taloudessa paneelin mielestä keskeistä on ekologisten ja sosiaalisten kustannusten ottaminen mukaan tuotteiden ja palveluiden hintoihin, kestävän kehityksen indeksin tai indikaattoreiden kehittäminen, kiihokkeiden asettaminen kestävyuden huomioon ottamiseksi rahoitus- ja investointiratkaisuissa, ml.

luottoluokitukset, yksityisen ja julkisen pääoman ohjaaminen enemmän kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti mm. kumppanuusjärjestelyiden ja PK-yritysten tukemisen kautta.

Instituutioiden kehittämistä koskevassa jaksossa paneeli suosittaa mm. kestävän kehityksen tavoitteita (SDG:t) täydentämään YK:n vuosituhtavotteiden jälkimmäisten kauden päättyessä 2015, globaalin kestävän kehityksen neuvoston perustamista koskevaa harkintaa, globaalin kestävyysraportin tuottamista, parempaa johdonmukaisuutta hallinnon kaikilla tasoilla sekä YK:n ympäristöohjelman (UNEP) vahvistamista.